

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1906.

Andra Kammaren.

N:o 8.

Fredagen den 2 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 25 nästlidne januari.

§ 2.

Föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets memorial n:o 1 och lagutskottets utlåtande n:o 1.

§ 3.

Härefter föredrogs lagutskottets memorial n:o 2, i anledning af Andra Kammarens remiss af herr Holmgrens motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående öfverflyttning af civilregistrets förande från prästerskapet till annan funktionär, i hvilket memorial utskottet anmält, att utskottet af anförda skäl föranlättes att till kammaren återlämna ifrågavarande motion. *Angående remiss af en motion.*

Därvid yttrade:

Herr vice talmannen: Herr talman! För min del är jag af den åsikt, att lagutskottet hade bort behålla ifrågavarande motion. Motionären föreslår, att Riksdagen beslutar en skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utarbetandet af ett förslag om lämpligaste sättet att från prästerskapet till annan lämplig funktionär öfverflytta civilregistrets förande. Det utskott, som nu får i uppdrag att pröfva motionens innehåll, skall alltså, efter min mening, vara hänvisadt till att gå till kyrkolagens paragrafer och där inhämta, hvad som menas med civilregister.

I kyrkolagens 2 kap. 10 § heter det: »Prästerna skola hålla vissa längder på alla sina åhörare hus ifrån hus och gård ifrån gård» o. s. v. I 3 kap. 12 § säges det, att prästen skall föra dopbok. I 24 kap. 8 § innehållas stadganden om hvad som skall

Angående
remiss af en
motion.
(Forts.)

antecknas i kyrkböcker, däribland allt, som faller inom området för hvad som plägar kallas civilregister, såsom vigslar, barndop, dödsfall, in- och utflyttningar m. m. Det är alltså efter min uppfattning alldeles uppenbart, att motionären har tänkt sig, att ett bifall till hans motion måste föranleda till ändringar i gällande kyrkolag. Vid sådant förhållande kan jag icke finna annat, än att det är lagutskottet, som är rätt forum för den förberedande behandlingen af motionen i fråga; och får jag därför hos herr talmannen anhålla, att motionen måtte af lagutskottet behandlas samt att lagutskottets nu föredragna memorial ej må föranleda till någon annan åtgärd än att läggas till handlingarna.

Herr Zetterstrand: Herr talman, mina herrar! Det är ju en alldeles ostridig sak, att, för den händelse motionären skulle få sin vilja fram och skyldigheten att föra civilregistret skulle komma att öfverflyttas från prästerskapet till annan myndighet, detta skulle komma att medföra åtskilliga ändringar i kyrkolagen. Lagutskottet har emellertid icke ansett, att detta är det centrala eller det väsentliga i motionen, utan lagutskottet har fäst sig vid hvad motionären sagt i sin motivering. Han säger på fjärde sidan, att hans förslag innebär, att det s. k. civilregistrets förande öfverflyttas från prästerskapet till andra statens funktionärer. Han säger vidare: »Bäst torde härtill ägna sig skolläroarna i socknarnas mest centrala delar eller möjligen i vissa fall klockaren» och tillägger, att mot en ringa tillökning i aflöningen af 500 kronor eller i särskilda fall något mera skulle skolläroarna kunna åläggas att verkställa detta arbete; hvarjämte skolläroarna skulle erhålla en viss bestämd fridag i veckan från skolbestyren, till hvilken dag all kristendomsundervisning i skolan skall förläggas. Någon förökad utgift för staten skulle en sådan anordning icke föra med sig, enär den nya aflöningen skulle mångdubbelt uppvägas af minskningen i prästerskapets inkomster.

Nu hafva vi, med afseende å den vidsträckt omfattning motionären gifvit sitt förslag, tänkt oss, att lagutskottet icke vore lämpligt forum att behandla denna fråga, utan att uppslaget till dessa vidtommfattande ändringar borde behandlas af annat utskott; hvaremot, om sedermera något förslag uppstår om ändringar i civilregistrets förande, det då blir tid för lagutskottet att behandla frågan om de lagändringar, som däraf föranledas. Jag vet mycket väl, att i denna fråga kunna förefinnas mycket skiljaktiga meningar; men vi hafva i detta fall fäst oss mera vid saken än vid formen och tänkt, att motionen skulle få en allsidigare behandling af ett utskott, som kunde taga hand om frågan i dess helhet, än af lagutskottet, som blott skulle hafva sin uppmärksamhet fäst på dessa smålagförändringar, hvilka ju äro en underordnad sak i förhållande till det öfriga. Jag får därför anhålla, att motionen får återlämnas till kammaren och remitteras till annat utskott.

Herr Holmgren: Herr talman! Såsom kammaren är i tillfälle att utaf det föreliggande memorialet inhämta, har lagutskottet återlämnat den motion, jag tillät mig att vid denna riksdag väcka, och hvars kläm, såsom herr vice talmannen redan delgifvit kammaren, lyder så: »att Riksdagen beslutar en skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utarbetandet af ett förslag om lämpligaste sättet att från prästerskapet till annan lämplig funktionär öfverflytta civilregistrets förande.»

*Angående
remiss af en
motion.
(Forts.)*

Det vore ju en ren förmätenhet af mig att på något sätt rikta en kritik mot lagutskottet, och det så mycket mera, som jag är genomträngd af den största pietet för lagutskottet och hvad det har att säga. Dock tillåter jag mig vädja till a papa male informato ad papam melius informandum, det vill med andra ord säga, upplysa om att det för mig stod alldeles klart, att det centrala i min motion var en lagändring. Detta kan ju icke resoneras bort, och på grund af de skäl, lagutskottet själf angifvit, föreställer jag mig, att Andra Kammaren handlat alldeles korrekt, då den hänvisade denna motion till lagutskottet behandling. Ty det är icke blott kyrkolagen, som föreskrifver, att präst skall föra civilregister — och hvad med civilregister förstås, veta vi — utan Sveriges rikets lag, d. v. s. den borgerliga lagen, framhåller i hvarje dess balk åtskilliga prästerskapets laga skyldigheter med afseende å borgerliga ting. Jag vill såsom exempel blott fästa uppmärksamheten vid lagen om straff för ämbetsbrott af präst af den 8 mars 1889. Där heter det i 4 §: »präst, som lyser till äktenskap eller förrättar vigsel, då laga hinder möter, eller i afseende å honom åliggande anteckningar i kyrkobok angående borgerliga förhållanden eller meddelande af ämbetsbevis därom gör sig skyldig till fel eller försunmelse» o. s. v. Det synes mig vara alldeles uppenbart och ostridigt, att min motion är till sin materia uteslutande en lagfråga. Det är alldeles gifvet, att lagen icke kan fastslå något brott, där ingen lag finnes, mot hvilken brytes. På grund af lag är prästerskapet skyldigt att föra civilregister; jag hemställer nu, att prästerskapet måtte befrias från denna skyldighet; det är då klart, att detta icke kan ske på något annat sätt än genom lagstiftning. Därför tror jag, att, sedan jag hänvisat till dessa faktiska förhållanden, lagutskottets ärade ledamöter skola finna, att de nog litet för hastigt afgjort denna fråga. Då jag vidare håller före, att Andra Kammaren, då den hänvisade denna motion till lagutskottet, var i sin fulla rätt och hade goda skäl, hemställer jag, herr talman, i likhet med herr vice talmannen, att kammaren vidhåller sitt en gång fattade beslut och låter lagutskottet behandla denna fråga. Jag betonar strängt, att min mening var, att det i första hand skulle vara en lagfråga; och om en viss ofullkomlighet vidlåder min motion, så kan detta icke ändra det sakförhållandet, att syftet var att få en ändring i lagen. Den omständigheten, som lagutskottets ärade vice ordförande påpekade, att jag i min motion har åtskilliga allmänna funderingar, synes mig icke i något hän-

Angående
remiss af en
motion.
(Forts.)

seende ändra detta förhållande; ty det kan man resonera om, både för och emot, och är jag så mycket mera villig att medgifva detta, som jag i min motion säger, att frågan är ytterst komplicerad.
Jag fasthåller vid mitt yrkande.

Herr Elowson: Herr talman! Jag ber att inledningsvis få erinra om en tradition, som inom Riksdagen förefunnits angående sambandet emellan ärendenas behandling i tillfälliga utskott och uti de ordinarie utskotten. Denna tradition har hufvudsakligen bestått däri, att en motion, uti hvilken framställning gjorts om skrifvelse till Kungl. Maj:t, blifvit remitterad till ett tillfälligt utskott. Men denna tradition har på senare tider öfvergifvits, och jag tror, att jag kan göra en honnör åt vår afidne grundlagstolkare på stockholmsbänken, om jag tillerkänner honom till stor del äran att ha infört en ändring af den förut befintliga traditionen. Denna ändring består däri, att ett ärende bör remitteras till det ena eller andra utskottet alltefter motionens innehåll. Man bör icke fästa sig vid formen, om motionären blygsamt begär en skrifvelse eller om han framlägger ett fullständigt förslag, utan det är innehållet i denna skrifvelse, som skall vara det bestämmande för frågan, om motionen skall remitteras till tillfälligt eller till ett ordinarie utskott.

Vidare ber jag att få i kammarens minne framkalla tillkomsten utaf de tillfälliga utskotten. Dessa hafva, som vi veta, trädt i stället för det gamla allmänna besvär- och ekonomiutskottet. Detta utskott likaväl som de nuvarande tillfälliga utskotten hade såsom allmän regel att behandla ärenden, hvilka lyda under Kungl. Maj:ts administrativa lagstiftningsrätt.

Nu föreligger här en fråga om ändring af lag. Jag tyckte, att den ärade vice ordföranden i lagutskottet medgaf detta. Herr vice talmannen har påpekat detsamma, och jag skall be att ytterligare få uppläsa en utaf de paragrafer, som han antydde, men icke fullständigt genomläste. Det är 3 kap. 12 § kyrkolagen, där det heter:

»Prästen skall uti kyrkoboken anteckna orten och dagen, hvar och när ett barn födt är, såsom ock, när det döpt varder, jämväl barnets, dess föräldrars och deras namn, som vittnen till dess döpelse varit hafva.»

Nu har motionären föreslagit, att prästerskapet skulle befrias ifrån skyldigheten att föra kyrkoböckerna, eller, om jag ser saken från en annan synpunkt, att prästerskapet skulle fråntagas rättigheten att föra kyrkoböckerna. — Man kan ju se saken från olika synpunkter. — För min del kan jag icke vara med om, att Kungl. Maj:t skulle genom sin administrativa lagstiftningsbefogenhet kunna afgöra en så viktig fråga som denna om prästernas skyldighet eller rätt, om jag så får säga, att föra kyrkoböckerna. Civilregistrets förande af prästerskapet är uråldrigt i vårt land och stadfästadt genom vår kyrkolag. Jag kan erinra äfven därom, att prästerskapet har på ett berömvärdt sätt fullgjort detta åliggande, så att det civil-

register, som vi hafva i Sverige, är i följd däraf måhända det bästa i hela Europa. Nu finnes det angående sättet för förändret af civilregistret åtskilliga detaljer, hvilka kunna föreskrifvas af Kungl. Maj:t. Men därom är ju icke här fråga. Motionären har onekligen föreslagit en lagändring, som ingriper i kyrkolagen, hvadan enligt min mening denna fråga icke kan afgöras af Kungl. Maj:t ensam, utan därför fordras samverkan af Riksdagen och äfven kyrkomötet. Jag tror därför, att kammaren bör vidhålla sin förut hafda mening och öfverlämna motionen till lagutskottet. Och jag hoppas, att lagutskottet skall ägna densamma den samvetsgranna behandling, som frågans stora vikt förtjänar.

Jag anhåller därför, herr talman, att få förena mig i det yrkande, som herr vice talmannen framställt.

Herr Widén: Herr talman, mina herrar! Då jag såsom ledamot utaf lagutskottet deltagit i dess beslut att återlämna den ifrågasvarande motionen, skall jag anhålla att få säga några ord rörande den uppfattning af ärendet, som därvid gjort sig gällande inom utskottet.

Jag vill då till en början upptaga ett yttrande af den siste talaren, nämligen att enligt hans åsikt detta ämne icke tillhör Kungl. Maj:ts administrativa lagstiftningsrätt. Ja, däri kan jag gifva honom alldeles rätt. Men jag tror icke, att han har lika rätt, när han menar, att motionen därför icke skulle kunna remitteras till tillfälligt utskott. Han har rätt däri, att till det gamla besvär- och ekonomiutskottets behandling hörde ärenden, som lydde under Kungl. Maj:ts administrativa lagstiftningsrätt, men ej lika rätt däri, att förhållandet efter den nya riksdagsordningen skulle vara det samma i afseende på befogenheten hos de tillfälliga utskotten. Den, som närmare studerar frågan om de tillfälliga utskottens uppkomst och verksamhetsområde, måste finna, att deras ställning i detta stycke är en helt annan än allmänna besvär- och ekonomiutskottets. Den praxis, som i detta hänseende varit tillämpad i Riksdagen efter nya riksdagsordningens införande, visar ock till fullo, att många ärenden, som icke tillhöra Kungl. Maj:ts administrativa lagstiftningsrätt, hafva på ett förberedande stadium behandlats af tillfälliga utskott, och illa vore det väl, om en remiss till tillfälligt utskott skulle betyda, att Riksdagen bundit sig till den åsikten, att det sålunda remitterade ärendet skulle ligga under Kungl. Maj:ts administrativa lagstiftningsrätt. Gränserna för denna lagstiftningsrätt äro nog mycket svåra att draga; och därför tror jag det vore farligt att i en sådan remiss inlägga nämnda betydelse. Säkert är, att så ej skett, utan att många gånger ärenden, som icke tillhört nyssnämnda lagstiftningsområde, utan i sig inneslutit antingen lagfrågor eller anslagsfrågor, hafva på ett tidigt förberedande stadium behandlats af tillfälliga utskott.

*Angående
remiss af en
motion.
(Forts.)*

Angående
remiss af en
motion.
(Forts.)

Jag tror sålunda, att den synpunkt, talaren framhöll, här icke i ringaste mån bör eller behöfver vara afgörande. Lagutskottet har för sin del sett denna fråga efter dess innehåll, hvilket också den siste ärade talaren framhöll såsom riktigt. Men lagutskottet har nog haft en annan uppfattning än han om betydelsen häraf. Utskottet har nämligen icke kunnat finna denna motion innehålla, hufvudsakligen eller väsentligen, förslag om en lagändring. Ser man på själfva motionens affattning, talar motionären icke, vare sig i klämman eller motiveringen, i ringaste mån om att han önskar ändring i någon lag eller ens i en enda lagparagraf. Motiveringen går ut på, att prästerskapet skulle i vårt land, som motionären uttrycker sig, amerikaniseras, det vill säga statskyrkan skulle upphävas, och motionären vill göra början till detta genom att från prästerskapet öfverflytta civilregistrets förande till annan myndighet. Han utvecklar närmare, hvilka myndigheter eller personer, han i detta hänseende tänkt sig. För lagutskottet har det vid dess behandling af frågan stått klart, att hvad motionen hufvudsakligen afser är en organisationsfråga, en ren administrationfråga. Den berör, åtminstone enligt den motivering han själf afgifvit, förnämligast prästerskapets och folkskollärarnes aflöningsförhållanden och administrativa ställning. Motionären ställer således i utsikt, att, därest civilregistrets förande skulle öfverflyttas till de sistnämnde, deras aflöning skulle i väsentlig mån höjas. Detta lärer väl vara frågor, som icke tillhöra lagutskottet att behandla. Hvad man har att resonera om är naturligtvis: Skola vi införa en helt och hållet ny organisation af detta? Hvad böra vi i sådant afseende tänka oss i utgiftsväg, och huru skulle det i öfrigt ställas till? Visserligen skulle den ifrågasatta organisationsförändringen medföra ändringar icke allenast i kyrkolagen, utan äfven i en del andra lagar och författningar. Men detta blir ett senare bekymmer. Den omständigheten får man taga hänsyn till, då Kungl. Maj:t, därest en skrifvelse kunde tänkas blifva aflåten, eventualiter framkomme med organisationsförslag i sådant afseende; men på detta tidigare stadium af frågan kan man knappast göra lagstiftningsfrågan till hufvudsak, utan det måste vara själfva organisationsfrågan, som är hufvudsaken.

Jag vill ock erinra därom, att vid 1902 års riksdag förelåg en, visserligen icke så stor, men dock ganska betydande organisationsfråga — det gällde borttagandet af kronofogdetjänsterna —, hvilken gick till tillfälligt utskott. Därest kronofogdetjänsterna borttoges, skulle detta utan tvifvel föranleda ändringar i en hel del lagar och författningar, men icke ansåg man detta såsom hufvudsak, utan man tänkte i främsta rummet på de statsutgifter, som skulle föranledas eller eventuellt besparas genom ett sådant borttagande. Därför remitterades saken till ett tillfälligt utskott, som också inkom med utlåtande i frågan. Nu vet jag förvisso, att Riksdagens praxis i detta afseende varit ganska vacklande. Så t. ex.

har en gång, jag tror, att det var år 1888, frågan om kronofogdetjänsternas borttagande remitterats till och äfven behandlats af statsutskottet. Likaså har nog äfven praxis varit rätt vacklande, huruvida frågor, som i en eller annan mån beröra lagändringar, böra remitteras till lagutskottet eller till tillfällig utskott.

*Angående
remiss af en
motion.
(Forts.)*

I detta fall har jag för min del ansett och kan icke annat än fortfarande anse, att det hufvudsakligen är en organisationsfråga, saken gäller, och att motionen därför bäst ägnar sig att komma under behandling af Andra Kammarens första tillfälliga utskott, som i allmänhet plägar behandla ecklesiastiska frågor. Men jag medgifver å andra sidan, att meningarna kunna vara delade härom. Lagutskottet har nu hänskjutit frågan till Riksdagens afgörande.

För min del förenar jag mig i det yrkande, som gjorts af lagutskottets vice ordförande.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman, mina herrar! Jag kan för min del icke annat än instämma med den förste talarren. Jag tror nämligen, att detta ärende är af den natur, att det bör behandlas af lagutskottet, allra helst som motionären nyss så tydligt har tillkännagivit, hvad hans mening är, äfven om motiveeringen ej fullt tydligt skulle utvisa, hvart motionen bör gå. Motionären har ju nu påvisat en del ändringar, som skulle behöfva göras i kyrkolagen, därest förslaget bifölles. Det är därför alldeles klart, att motionen bör behandlas af lagutskottet.

Det är nog sant, att sådana motioner möjligen förut behandlats af tillfälliga utskott, och jag skall ej inlåta mig på frågan om de tillfälliga utskottens befogenhet i jämförelse med det gamla ekonomii- och besvärsutskottets. Men lika säkert är, att under senare tider har det blifvit en annan praxis, nämligen att motionens *innebörd* har varit bestämmande för, hvarthän densamma skolat hänvisas. Och här har ju redan åberopats en del paragrafer i kyrkolagen, som nödvändigtvis måste ändras, om förslaget skulle bifallas; men detta förslag är af så genomgripande natur, att icke blott kyrkolag, utan möjligen äfven civillag skulle därpå beröras. Det är därför alldeles klart, att motionen bör behandlas af lagutskottet.

Jag ber därtill att få nämna, att talmanskonferensen, som haft sammanträde om ärendet, varit alldeles enigt därom, att motionen är af den natur, att den bör behandlas af lagutskottet. Jag ber äfven att få meddela, att ärendet redan behandlats af Första Kammaren, som beslutat att återsända det till lagutskottet. Skulle Andra Kammaren nu fatta ett annat beslut, blefve det en konstitutionell konflikt om detta ärende, som vore alldeles onödig.

Jag får därför yrka, att memorialet lägges till handlingarna och att motionen återlämnas till lagutskottet.

Öfverläggningen var härmed slutad. Efter af herr talmannen framställda propositioner beslöt kammaren att lägga memorialet till

handlingarna med förklarande, att ifrågavarande motion borde behandlas af lagutskottet.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes lagutskottets utlåtande n:o 3, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning, innefattande öfvergångsbestämmelser rörande skjutsentreprenörs rätt till utskänkning af maltdrycker.

§ 5.

Herr *N. Jönsson* i Gammalstorp afgaf en motion, n:o 125, i anledning af väckta motioner om borttagande af tullen å majs.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

§ 6.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>K. H. Bergendahl</i>	under 8 dagar fr. o. m. den 3 febr.,
» <i>J. G. Forsberg</i>	» 5 » » » 3 » och
» <i>S. L. Olsson</i> i Älfvalsåsen	» 6 » » » 3 » .

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,9 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.